

УДК 657.92

Р.Л. Хом'як, Л.М. Полякова, Г.П. Стадник*
 Національний університет "Львівська політехніка",
 *Львівська комерційна академія

ВАЛЮТНИЙ КОНТРОЛЬ В УКРАЇНІ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

© Хом'як Р.Л., Полякова Л.М., Стадник Г.П., 2002

Розглядаються актуальні питання становлення національної системи валютного контролю та пристосування національної системи валютного контролю до умов інтернаціоналізації економічних зв'язків.

In the given the actual problems of becoming of a national system development of currency exchange regulation and adaptation of a national system of currency exchange regulation to conditions of internationalization of economic ties are considered.

Наприкінці ХХ ст. у світовій економіці стає популярним термін "фінансова глобалізація". Фінансова глобалізація – це ідеологія і політика об'єднання національних грошових систем. У широкому розумінні фінансова економічна глобалізація – розширення масштабів міжнародної торгівлі, вільний рух капіталів між країнами, інвестицій, міждержавна господарська інтеграція, а також виникнення глобальних проблем, для розвитку яких потрібне міждержавне співробітництво. Фінансова глобалізація вносить у національне економічне середовище певний ризик, оскільки нестабільність в одній країні може перекинутися практично водночас на інші країни.

Зважаючи на загальносвітові глобальні тенденції, слід не закликати до призупинення відносин з міжнародними фінансовими організаціями, а навпаки, співпрацювати з ними більш активно. При цьому підходити до такої співпраці необхідно професійно, не абсолютизуючи точку зору колег. Певним недоліком рекомендацій Міжнародного валютного фонду є нерідко прямолінійність, "стандартність" підходів, в яких інколи бракує достатньої гнучкості і не завжди враховуються конкретні соціально-економічні обставини різних країн. Завдання уряду повинні полягати в розробці та у співпраці з Міжнародним валютним фондом таких економічних програм, які б повністю відповідали національним інтересам. Більш того, українській стороні необхідно у своїй співпраці з МВФ частіше виходити за рамки суто двосторонніх проблем (умови кредитування, хід внутрішніх реформ) та брати участь у створенні загальносвітових механізмів регулювання та контролю валютних операцій. Можемо вказати при цьому на досвід інших країн зі співставним місцем у світовій фінансово-економічній інтеграції, таких, як Індія, Пакистан, Росія, а останнім часом Польща. Офіційні представники цих країн активно співпрацюють з Міжнародними фінансовими організаціями з глобальних питань, а фахівці з цих країн все частіше використовуються як міжнародні експерти в тому числі і з питань відносин між МВФ та Україною. Проблема державної програми співпраці з Міжнародними фінансовими організаціями за всіма напрямками їх роботи, в тому числі, і в галузі валютного контролю давно назріла.

Не знайшла достатнього усвідомлення в Україні і проблема використання міжнародних санкцій в сфері валютних відносин. Як згадувалося вище, лише приблизно третина країн-членів МВФ приєднується до санкцій ООН. Логічно практикувати не автоматичне приєднання до них,

а приєднання виважених рішень, з урахуванням як зовнішньополітичної доктрини держави, так і її конкретних політичних та економічних інтересів в кожному з таких випадків. Отже, виникає необхідність більш тісної співпраці в цій галузі Національного банку як з Міністерством закордонних справ, так із зацікавленими установами уряду.

Розглядаючи систему банківського валютного контролю в Україні та аналізуючи її недовгу історію, ми приходимо до висновку про те, що її розвиток закономірно проходить в три етапи:

- 1) становлення національної системи валютного контролю;
- 2) пристосування національної системи валютного контролю до умов інтернаціоналізації економічних зв'язків;
- 3) модифікація системи валютного контролю в умовах глобалізації міжнародних фінансових відносин.

Кожен з цих етапів має свої ендогенні та екзогенні складові, причому підвищення значення останніх на другому та третьому етапах зовсім не означає, що вони відповідають внутрішнім потребам розвитку національного ринку. На нашу думку, завдання першого та, особливо, другого етапу ще не можна вважати виконаними. Але вже те, що Україна залучилася до системи відносин на світовому валютному ринку, де все інтенсивніше йдуть процеси глобалізації, ставить перед нею нові завдання, виконання яких означає перехід до третього етапу розвитку.

Україна почала створювати свою власну систему банківського валютного контролю. Проте доволі швидко з'ясувалося, що така система не відповідає реаліям ринкової економіки. Із приєднанням України у вересні 1996 року до VIII статті Статуту МВФ необхідно було зняти обмеження на проведення валютних операцій, що обслуговують торговельний баланс держави. Проблемою такої лібералізації була і залишається "втеча капіталу" з країни.

Світовий досвід переконує, що країни, які застосовують жорсткий режим валютного контролю, часто досягають протилежного результату.

Одним із важливих напрямів модифікації валютного контролю в умовах глобалізації економіки є новий підхід до вирішення питання відносин із країнами, які мають офшорне законодавство. Це свідчить про посилення взаємозалежності національних валютних систем. Проте окремі країни не в змозі "грати за своїми правилами", які суперечать вимогам глобальних інтеграційних процесів.

В умовах глобального ринку держава вже не може ефективно виконувати функції гаранта, оскільки здатна регулювати лише діяльність національних учасників ринку. Вона фактично поступово перетворюється на звичайного учасника ринку, чії зобов'язання (державні цінні папери, національна валюта країни) котируються на ринку поряд із зобов'язаннями приватних фірм.

Саме на такому розумінні базується і валютний контроль. В сучасних умовах від нього повинні виграти всі, зокрема і об'єкти такого контролю: країни-партії, офшорні зони, транснаціональні банки.

Валютний контроль, як дисциплінарно-адміністративний засіб забезпечення дотримання правил та норм регулювання сфери валютних відносин, створить необхідний елемент організації грошово-кредитної системи будь-якої країни. Світовий досвід свідчить, що валютні відносини і внутрішній валютний ринок успішно розвиваються, як правило, за активної регулюючої участі держави та ефективного контролю уповноважених органів за валютними операціями. При цьому

ми розглядаємо валютний контроль як сукупність заходів органів валютного контролю, спрямованих на забезпечення проведення операцій резидентів з іноземною валютою та нерезидентів із національною валютою згідно із чинним валютним законодавством.

Насамперед зауважимо тенденцію до посилення стабільності національних ринку з боку самих країн, що розвиваються. По суті, міжнародні фінансові організації відмовилися виконувати роль гаранта стабільності на фінансових ринках цих країн. На цьому, як відомо, ґрунтувалася політика держави та приватних інвесторів розвинутих країн. У результаті змінилася схема взаємодії у регулюванні зовнішньої заборгованості. Країни, що розвиваються, повинні спочатку домовитися з приватними інвесторами та державними кредиторами, а потім узгоджувати свої програми стабілізації з Міжнародним валютним фондом.

На думку виконавчого директора Міжнародного валютного фонду “стабільність міжнародних фінансових систем є важливою міжнародною суспільною цінністю”, і саме МВФ повинен виконувати роль компетентного центру забезпечення такої стабільності, співпрацюючи з іншими установами, створеними для захисту глобальних соціальних цінностей.

На нашу думку, в умовах глобалізації все більше контрольних (наглядових) функцій у сфері валютних відносин переходитимуть до міжнародних, національних органів – таких як МВФ чи організація економічного співробітництва та розвитку. Однак це навряд чи означатиме створення якогось наднаціонального контрольного органу на взірець “світового уряду”.

На наш погляд, одним із основних напрямів модифікації національної системи валютного контролю в Україні є поєднання нормативної діяльності МВФ (стандартизації, кодифікації) із саморегулюванням учасників міжнародного валютного ринку, а також подальше підвищення ролі комерційних банків.

УДК 339.138

Н.І. Чухрай

Національний університет “Львівська політехніка”

ЛОГІСТИЧНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ІННОВАЦІЙ ПІД ЧАС СТВОРЕННЯ СПОЖИВЧОЇ ВАРТОСТІ

©Чухрай Н.І., 2002.

Розглянуті процеси та система логістичної трансформації інновації в аспекті створення вартості для клієнта. Розкриті принципи логістичної циркуляції та роль інноваційної діяльності у цій циркуляції.

The processes and system of Logistics transformation of innovation in added value creation are considered in the article. The principles of Logistics circulation and the role of innovation activity in this circulation are investigated.

Розглядаючи можливості застосування логістичного управління в інноваційній діяльності, є підстави припустити доцільність розширення сфери логістичної діяльності або розширення меж логістичної системи у напрямку від управління, зорієнтованого на переміщення товарів у логістичному ланцюзі, до повністю зорієнтованої на процеси логістичної циркуляції.